

On-line instruktáž do systému ISBN nově vstupujících nakladatelů

Není určeno autorům, kteří vydávají jednu knihu vlastním nákladem

Cílem instruktáže **je seznámit** nakladatele mající zájem získat vlastní řadu ISBN **s nejzákladnějšími pravidly přidělování mezinárodního standardního čísla** českým knihám **a s povinnostmi**, jež je každý subjekt systému ISBN v České republice zavázán plnit. Nemá tudíž nahradit četbu *Příručky uživatele systému ISBN*.

S instruktáží je spjat závěrečný test, bez jehož úspěšného zvládnutí nemůže být nakladatel přijat do systému ISBN korespondenčně, ale pouze na základně osobní návštěvy v sídle České národní agentury ISBN a ISMN.

V textu jsou využity citace z html verze *Příručky uživatele systému ISBN* (5. vyd., rev. březen 2011. Praha : Národní knihovna ČR, 2006), dostupné z <https://ipk.nkp.cz/pro-nakladatele/prirucka-isbn>. Citace nejsou označeny.

Osnova

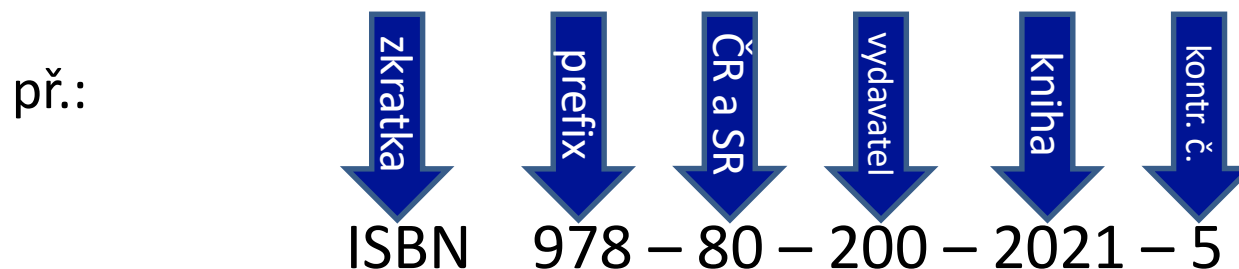
- Co je to ISBN? – jeho struktura, identifikace nakladatele a produktu
- 3+1 povinnosti registrovaného vydavatele
- Návod k užívání ISBN (zkrácený)
- Postup v případě nejasností či pochybností
- Definitiva vstupu do systému a bezvýhradnost číslovací povinnosti

Co je to ISBN?

ISBN (International Standard Book Number) je mezinárodní identifikátor určený pro jednoznačnou identifikaci monografické publikace. Umožňuje, aby byly podle něho objednávány knihy v knižním velkoobchodě, knihkupectvích, vydavatelstvích i knihovnách a aby se jeho prostřednictvím uskutečňovala meziknihovní i mezinárodní meziknihovní výpůjční služba a mnoho dalšího, včetně budování bibliografických databází.

Struktura čísla ISBN

Každé číslo ISBN sestává ze zkratky „ISBN“, jedné mezery, z třinácti číslic a čtyř spojovníků, které číslice dělí na prefix, identifikátor skupiny, identifikátor vydavatele činného v dané skupině, identifikátor titulu/produktu a kontrolní číslici.

Identifikátor vydavatele odkazuje na jeden konkrétní vydavatelský subjekt registrovaný v systému ISBN a je těsně spjat s oficiálním jménem vydavatele.

Identifikátor knihy odkazuje nejen na určitý titul, ale na jedno jeho konkrétní provedení v rámci jednoho konkrétního vydání.

Zde: brožovaná publikace *Viry pro 21. století* / Jan Konvalinka, Ladislav Machala. -- Vyd. 1. – Praha : Academia, 2011. -- 143 s. : il. (převážně barev.), portréty ; 21 cm.

Čárový kód (EAN)

Budete-li ho potřebovat, grafik či tiskárna vám čárový kód na knihu vygeneruje . Předlohou pro něj je číselná řada obsažená v ISBN.

př.: Čárový kód odpovídající výše uvedenému ISBN se generuje na základě číselné řady 9788020020215.

V záhlaví čárového kódu musí být vytištěna okem čitelná podoba ISBN, tedy včetně zkratky a spojovníků.

př.:

ISBN 978-80-200-2021-5

Podrobněji o historii a významu ISBN a o řízení systému ISBN na mezinárodní a národní úrovni viz *Příručka uživatele systému ISBN*, kapitoly 1-5 a 13. O čárovém kódu pojednává kapitola 11.

3+1 povinnosti registrovaného vydavatele

- **Povinnost přidělovat ISBN** vydávaným knihám a **povinnost tisknout přidělená ISBN** v příslušných knihách
Přidělování ISBN nově vydávaným publikacím se řídí pravidly systému ISBN. Ta určují druhy publikací, jimž se ISBN přiděluje, stejně jako umístění ISBN (případně i čárového kódu) v knize. Povinnost tisknout ISBN vyplývá rovněž ze zákona č. 37/1995 Sb., o neperiodických publikacích (viz např. <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-37>).
- **Povinnost ohlašovat přidělená ISBN dříve než je publikace dána do tisku**
Činí se tak prostřednictvím elektronického ohlašovacího lístku, který je nutno vyplnit a následně odeslat kliknutím na tlačítko OK. Je k dispozici na adrese:
http://aleph.nkp.cz/F/?func=file&file_name=service-isbn
Včasné ohlášení umožňuje odhalit a odstranit eventuální chyby před vytištěním.
- **Povinnost hlásit změny v kontaktních údajích** České národní agentuře ISBN a ISMN
Změnu názvu nakladatelství, sídla, doručovací adresy, telefonu, e-mailu, URL nakladatelství, stejně jako změnu osoby odpovědné v nakladatelství za přidělování ISBN, tzv. garanta, je nutno hlásit okamžitě (mailem, telefonicky či poštou, eventuálně prostřednictvím aktualizací formuláře dostupného přes adresář nakladatelů (<http://aleph.nkp.cz> → NAK)).
Stejně tak je nezbytné písemně ohlásit ukončení vydavatelské činnosti, pakliže k němu dojde. Při ukončení vydavatelské činnosti nakladatel vrací Národní agentuře ISBN v ČR nevyčerpaná čísla z řady ISBN, jež mu byla svěřena do užívání.

- **Vydavatel neperiodických publikací musí respektovat zákon č. 37/1995 Sb.,** o neperiodických publikacích (viz např. <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-37>). Ten krom jiného nařizuje, jaké údaje jsou nezbytné proto, aby vydavatel směl knihu veřejně šířit (tzv. **povinné údaje**). Tentýž zákon upravuje povinnost vydavatele odvádět **povinné výtisky** svých neperiodických publikací, stejně jako **nabídkovou povinnost** (kontakty na adresáty povinných výtisků a nabídkové povinnosti viz web NK ČR: <https://www.nkp.cz/o-knihovne/odborne-cinnosti/prijemci-povinneho-vytisku-neperiodickych-publikaci>).

Tato povinnost se vztahuje všechny vydavatele bez rozdílu!, nejen na účastníky systému ISBN.

Desatero nakladatele – účastníka systému ISBN viz *Příručka uživatele systému ISBN*, kapitola 17. Funkce vydavatele a Národní agentury ISBN v ČR v systému ISBN viz kapitola 4.

Návod k užívání ISBN

(zkrácený)

Nový nakladatelský počín a ISBN

Základní postup :

1. Chystám publikaci. Nejprve musím vědět, **co to bude, až to bude**, tj. odpovědět si na otázky: Kolik verzí a jaké udělám? Bude to další vydání, anebo dotisk? Bude to koedice?
2. Patří-li chystaná publikace mezi dokumenty, kterým se přiděluje ISBN (viz *Příručka uživatele systému ISBN*, kapitoly 6, 8 a 9), číslo/čísla jí **přidělím a přidělení ISBN ohlásím** Národní agentuře ISBN v ČR pomocí elektronického ohlašovacího lístku (formuláře).

Pozor:

Nečíslojí se všechny typy tisků! A naopak ISBN se přidělují také určitým online publikacím.

Pokud se v knize má objevit více než jedno ISBN, musejí být opatřena závorkovým výkladem (*Příručka uživatele systému ISBN*, kapitola 7.).

3. Během následujícího pracovního dne až týdne od odeslání ohlašovacího lístku (OL) mě může někdo z pracovníků České národní agentury ISBN a ISMN kontaktovat a upozornit na chybu v ohlášeném ISBN (duplicitní užití konkrétního čísla, překlep, chybné přidělení zřejmé již z pouhého OL). Nestane-li se tak, **publikaci i s přiděleným ISBN vytisknu**.

Že byl můj ohlašovací lístek Českou národní agenturou ISBN a ISMN již zpracován, mohu ověřit v databázi ohlášených knih ISN, a to již druhý pracovní den po jeho elektronickém odeslání (https://aleph.nkp.cz/F/?func=file&file_name=find-b&local_base=NKOK).

- + **Odevzdám 5 povinných výtisků** své publikace, z toho dva Národní knihovně České republiky, a **splním nabídkovou povinnost**.

Něco málo k 2. bodu, tedy k vlastnímu přidělování ISBN:

- **Co číslovat?**

Bylo již zmíněno, že se nečíslují všechny druhy tisků. Seznam těch druhů publikací, které se číslovají, najdete v *Příručce uživatele systému ISBN* v kapitole 6 VYTIŠTĚNÉ TUČNĚ.

Číslovají se tedy např. i textové CD-ROM, případně elektronické publikace distribuované on-line.

- **Co když budu chystat více variant téhož titulu?**

Pokud byste např. chystali brožovanou i vázanou variantu téhož (ev. různé formáty onlinů, různé samostatně dostupné jazykové mutace atd.), každé verzi přidělíte jiné ISBN.

Stejný postup zvolíte, pokud část nákladu bude s přílohou a část bez přílohy: každá část nákladu dostane své ISBN. (Když budete chtít obě části nákladu tisknout z jedné sazby, využijete výhod tzv. závorkového výkladu umístěného za ISBN. Závorkový výklad je výhodný též u e-knih, jakmile chystáte více než jeden formát. Oboje viz *Příručka uživatele systému ISBN*, kapitola 7.)

- **Co další vydání?**

Každé další vydání dostává nové ISBN, a to i v případě, že to bude např. „2., nezměněné vydání“. Pořadí a druh vydání se uvádí v tiráži.

- **Jaké ISBN na dotisk?**

Dotisku se nepřiděluje nové ISBN. Je to jediný případ, kdy se ISBN použije opakovaně, a to sice ISBN toho vydání, jehož dotisk děláte. Pokud např. budete připravovat dotisk 2. vydání, použijete ISBN 2. vyd. Do tiráže uvedete, o kolikátý dotisk kolikátého vydání se jedná a aktuální rok (viz též následující strana prezentace).

- **Kam ISBN vytisknout?**

Odpověď poskytne *Příručka uživatele systému ISBN*, kapitola 12.

ISBN patří buď na rub titulního listu, nebo do tiráže – vždy coby poslední samostatný údaj na stránce. Pokud byste knihy chtěli opatřit čárovým kódem, tiskne se na zadní stranu obálky/desky. Jak takový čárový kód vypadá, uvidíte v oddílu 11.5 *Příručky*.

- **Co když budu na knize spolupracovat s jiným nakladatelem?**

Pokud kniha vychází ve spolupráci dvou (či více) nakladatelství, každý nakladatel registrovaný v systému ISBN jí přidělí své ISBN. V knize tudíž budou vytištěna obě (resp. všechna) přidělená ISBN, vždy se závorkovým výkladem. To znamená, že v závorce za číslem bude jméno nakladatelství a jeho sídlo. Více informací najdete v kapitole 7 *Příručky*.

ROZDÍL MEZI DOTISKEM A DALŠÍM VYDÁNÍM:

- **DOTISK vydání:**

O dotisk se jedná v případě, že v publikaci nedošlo k žádným změnám oproti původnímu vydání. Opravit se mohly **pouze pravopisné a tiskové chyby**; případně mohou být změněny reklamy uveřejněné v knize, pokud se tím nemění číslování stran(!); eventuálně lze upravit grafickou podobu obálky.

V tiráži se uvádí, o dotisk jakého vydání se jedná (např. „dotisk 1. vydání“) a aktuální rok.

- **DALŠÍ VYDÁNÍ:**

Pokud budou v knize provedeny změny jiného rázu, než jsou ty uvedené v předchozím bodě, jedná se o další vydání.

V tiráži se uvede, o kolikáté vydání se jedná (např. „2. vydání“, případně „2., opravené vydání“ nebo „2., rozšířené vydání“ apod.).

Postup v případě nejasností či pochybností

Pamatujte na 10. bod desatera účastníka systému ISBN v *Příručce uživatele systému ISBN*:

V případě jakýchkoliv pochyb či nejasností se obraťte na Českou národní agenturu ISBN a ISMN.

Neboli telefonujte, mailujte, ať předejdete chybě v knize!

Definitiva vstupu do systému a bezvýhradnost číslovací povinnosti

- Vstup do systému ISBN je dobrovolný. Vstupte do něj až po zvážení jeho výhod. Vystoupit ze systému již nelze.
- Pokud se rozhodnete do systému ISBN vstoupit, vězte, že budete muset opatřit číslem ISBN veškeré vydávané druhy dokumentů, jimž se ISBN přiděluje. Bez výjimky.
- ISBN ve svém nakladatelství svěřte důvěryhodné, pečlivé osobě, neboť za správné přidělení a vytištění ISBN v knize zodpovídá nakladatel. Pověřená osoba (garant přidělování ISBN v nakladatelství) by měla projít instruktáží, aby se zorientovala v problematice nakládání s ISBN.

Vstupní brána do systému ISBN

Pokud jste v instruktaži došli až sem a jste rozhodnutí své nakladatelství do systému ISBN přihlásit, vyplňte test, který prověří, zda můžete být přijati korespondenčně, či zda bude nutné, abyste vyslali budoucího garanta na instruktaž do Prahy, do sídla České národní agentury ISBN a ISMN.

Zodpovíte-li správně testové otázky, zašleme Vám e-mailem přístupové údaje umožňující vyplnění formuláře evidečního listu určeného vydavatelům vstupujícím do systému ISBN korespondenčně.

Nepodaří-li se Vám test správně vyplnit, neklesejte na mysli. Máte možnost projít si instruktaž znovu, anebo registrovat nakladatelství při osobní návštěvě v agentuře.

Literatura: povinná: nejaktuálnější *Příručka uživatele systému ISBN*. Praha: Národní knihovna ČR
<https://ipk.nkp.cz/pro-nakladatele/prirucka-isbn>
doporučená: zákon č. 37/1995 Sb., o neperiodických publikacích